Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

2. juuni 2022 *

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Pärimisõigust käsitlevad meetmed – Määrus (EL) nr 650/2012 – Artiklid 13 ja 28 – Pärandist loobumise avalduse kehtivus – Pärija, kelle viibimiskoht on muus liikmesriigis kui see, kus asub kohus, kellele pärimisasi allub – Pärija hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtule esitatud avaldus

Kohtuasjas C-617/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremeni (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus, Saksamaa) 11. novembri 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. novembril 2020, menetluses, mille algatamise avalduse esitasid:

**T.N.,**

**N.N.**

ja milles osales:

**E.G.,**

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president E. Regan, kohtunikud I. Jarukaitis, M. Ilešič (ettekandja), D. Gratsias ja Z. Csehi,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Hispaania valitsus, esindaja: L. Aguilera Ruiz,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* G. Greco,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid, W. Wils ja M. Wilderspin, hiljem S. Grünheid ja W. Wils,

olles 20. jaanuari 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

**otsuse**

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist (ELT 2012, L 201, lk 107; parandus ELT 2019, L 243, lk 9), artikleid 13 ja 28.

2 Taotlus on esitatud T.N-i ja N.N-i avalduse põhjal algatatud menetluses, mis puudutab taotlust väljastada W.N-i – kes oli E.G. abikaasa ning T.N-i ja N.N-i (edaspidi „surnu vennalapsed“) onu – pärandiasjas ühine pärimistunnistus.

## Õiguslik raamistik

### *Liidu õigus*

3 Määruse nr 650/2012 põhjendustes 7, 32 ja 67 on märgitud:

„(7) Tuleks edendada siseturu nõuetekohast toimimist, kaotades isikute vaba liikumist piiravad takistused, millega puutuvad praegu kokku inimesed, kes soovivad teostada oma õigusi piiriülese mõjuga pärimisasjade puhul. Euroopa õigusruumis peavad kodanikud saama aegsasti korraldada oma pärandiga seotud küsimusi. Pärijate ja annakusaajate, teiste surnule lähedaste isikute ning pärandaja võlausaldajate õigusi tuleb kaitsta tõhusal viisil.

[…]

(32) Et hõlbustada asjaajamist pärijate ja annakusaajate jaoks, kelle harilik viibimiskoht on muus liikmesriigis kui see, kus pärimisasja menetletakse või hakatakse menetlema, peaks käesolev määrus võimaldama igal pärimisele kohaldatava õiguse kohaselt õigust omaval isikul teha pärandi, annaku või sundosa vastuvõtmise või sellest loobumise avaldus või avaldus pärandist tulenevate võlgade suhtes vastutuse piiramise kohta oma harilikuks viibimiskohaks oleva liikmesriigi õigusega ette nähtud vormis selle liikmesriigi kohtus. See ei tohiks välistada, et niisuguseid avaldusi esitatakse teistele selle liikmesriigi asutustele, mis on siseriikliku õiguse kohaselt pädevad avaldusi vastu võtma. Oma hariliku viibimiskoha liikmesriigis avalduse esitamise võimalust kasutada soovivad isikud peaksid ise teavitama kohut või asutust, mis menetleb või hakkab menetlema pärimisasja, sellise avalduse olemasolust pärimisele kohaldatava õiguse alusel seatud tähtaja jooksul.

[…]

(67) Piiriülese mõjuga pärimisasja kiireks, sujuvaks ja tõhusaks lahendamiseks liidus peavad pärijad, annakusaajad, testamenditäitjad ja pärandi hooldajad saama hõlpsasti tõendada oma staatust ja/või õigusi ja volitusi muus liikmesriigis, näiteks pärandvara asukohaliikmesriigis. […]“.

4 Määruse II peatükk „Kohtualluvus“ sisaldab muu hulgas artikleid 4 ja 13.

5 Määruse artiklis 4 „Üldine kohtualluvus“ on ette nähtud:

„Pärimisasja tervikuna lahendamiseks on pädevad isiku surma hetkel tema harilikuks viibimiskohaks olnud liikmesriigi kohtud.“

6 Sama määruse artiklis 13 „Pärandi, annaku või sundosa vastuvõtmine või sellest loobumine“ on sätestatud:

„Lisaks käesoleva määruse kohaselt pärimisasja lahendamiseks pädevatele kohtutele on selle liikmesriigi kohtutel, kus on selle isiku harilik viibimiskoht, kes pärimisasjale kohaldatava õiguse kohaselt võib esitada kohtule avalduse pärandi, annaku või sundosa vastuvõtmiseks või sellest loobumiseks või avalduse asjaomase isiku vastutuse piiramise kohta pärandil lasuvate võlgade eest, pädevus võtta vastu selliseid avaldusi, kui selle liikmesriigi õiguse kohaselt võib selliseid avaldusi kohtule esitada.“

7 Määruse nr 650/2012 III peatükk „Kohaldatav õigus“ sisaldab muu hulgas artikleid 21, 23 ja 28.

8 Määruse artikli 21 „Üldreegel“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse pärimisasjale tervikuna selle riigi õigust, kus asus surnu harilik viibimiskoht tema surma hetkel.“

9 Sama määruse artikli 23 „Kohaldatava õiguse ulatus“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Artikli 21 või 22 kohaselt kindlaks määratud õigust kohaldatakse pärimisasjale kui tervikule.

2. Eelkõige kohaldatakse nimetatud õigust järgmisele:

[…]

e) pärandvara hulka kuuluvate esemete, õiguste ja kohustuste üleminek pärijatele ja olemasolu korral annakusaajatele, sealhulgas pärandi või annaku vastuvõtmise või sellest loobumise tingimused ja tagajärjed;

[…]“.

10 Määruse nr 650/2012 artiklis 28 „Vastuvõtmis- ja loobumisavalduse vormiline kehtivus“ on sätestatud:

„Pärandi, annaku või sundosa vastuvõtmise või sellest loobumise avaldus ning avaldaja vastutuse piiramise avaldus on vormiliselt kehtiv, kui see vastab nõuetele, mis on sätestatud

a) pärimisele vastavalt artiklile 21 või 22 kohaldatavas õiguses või

b) avaldaja hariliku viibimiskoha riigi õiguses.“

### *Saksa õigus*

11 Tsiviilseadustiku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „BGB“) §-s 1942 „Pärandi avanemine ja sellest loobumine“ on sätestatud:

„1. Pärand läheb määratud pärijale üle, ilma et see piiraks õigust sellest loobuda (pärandi avanemine).

[…]“.

12 BGB §-s 1943 „Pärandi vastuvõtmine ja sellest loobumine“ on sätestatud:

„Pärija ei saa enam pärandist loobuda, kui ta on selle vastu võtnud või kui loobumise tähtaeg on möödunud; tähtaja möödumisel loetakse pärand vastuvõetuks.“

13 BGB §-s 1944 „Pärandist loobumise tähtaeg“ on ette nähtud:

„1. Pärandist saab loobuda ainult kuue nädala jooksul.

2. Tähtaeg algab hetkest, mil pärija saab teada pärandi avanemisest ja oma pärimisõiguse tekkimisest. […]

3. Tähtaeg on kuus kuud, kui pärandaja viimane elukoht oli ainult välismaal või kui pärija viibis tähtaja kulgema hakkamise hetkel välismaal.“

14 BGB §-s 1945 „Pärandist loobumise vorm“ on sätestatud:

„Pärandist loobumiseks esitatakse pärimisasja menetlevale kohtule avaldus; avaldus protokollitakse pärimisasja menetlevas kohtus või see peab olema avalikult kinnitatud vormis.

[…]“.

### Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Madalmaade kodanik W.N., kelle viimane harilik viibimiskoht oli Saksamaal, suri 21. mail 2018 Bremenis (Saksamaa).

16 E.G., kes oli W.N-i abikaasa ja elab Saksamaal, taotles 21. jaanuaril 2019 Amtsgericht Bremenilt (Bremeni esimese astme kohus, Saksamaa), kes on W.N-i pärimisajas pädev kohus, pärimistunnistuse väljastamist, mille kohaselt pärib tema seadusjärgse pärimise teel kolm neljandikku W.N-i pärandist ja surnu vennalapsed, kes mõlemad elavad Madalmaades, pärivad kumbki ühe kaheksandiku pärandist.

17 Nimetatud kohus teatas 19. juuni 2019. aasta kirjas surnu vennalastele, et käimas on seadusjärgse pärimise menetlus, ning palus neil esitada talle pärimisasja lahendamiseks teatavad dokumendid.

18 Surnu vennalapsed esitasid 13. septembril 2019 rechtbank Den Haagile (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad) avalduse surnu pärandist loobumiseks, mis kanti 30. septembril 2019 selle kohtu peetavasse pärimisregistrisse.

19 Amtsgericht Bremen (Bremeni esimese astme kohus) edastas 22. novembri 2019. aasta kirjas surnu vennalastele pärimistunnistuse taotluse ja palus neil esitada oma seisukohad.

20 Surnu vennalapsed edastasid Amtsgericht Bremenile (Bremeni esimese astme kohus) 13. detsembri 2019. aasta kirjas, mis oli koostatud hollandi keeles, koopia rechtbank Den Haagi (Haagi esimese astme kohus) vormistatud dokumentidest, mis põhinesid surnu vennalaste esitatud pärandist loobumise avaldusel. Amtsgericht Bremen (Bremeni esimese astme kohus) teatas 3. jaanuari 2020. aasta kirjas surnu vennalastele, et kuna nende kiri, sealhulgas edastatud dokumendid, ei ole saksa keelde tõlgitud, siis ei saanud neid arvesse võtta.

21 N.N. teatas 15. jaanuari 2020. aasta kirjas, mis oli koostatud saksa keeles, Amtsgericht Bremenile (Bremeni esimese astme kohus), et tema vend ja tema olid surnu pärandist loobunud, et pädevad kohtuasutused olid vastavalt liidu õigusele registreerinud pärandist loobumise avalduse hollandi keeles ning seetõttu ei ole kõnealuste dokumentide tõlkimine saksa keelde vajalik. Vastuseks tuletas see kohus meelde, et asjakohased aktid on vaja tõlkida ning järgida on vaja ka pärandist loobumiseks ette nähtud tähtaegu.

22 Amtsgericht Bremen (Bremeni esimese astme kohus) tuvastas 27. veebruari 2020. aasta määruses vastavalt E.G. pärimistunnistuse väljastamise taotlusele vajalikud faktilised asjaolud ning asus seisukohale, et surnu vennalapsed on võtnud pärandi vastu.

23 Viimased esitasid selle määruse peale määruskaebuse ja palusid täiendavate tõendite esitamise tähtaega pikendada. Nad edastasid 30. juulil 2020 Amtsgericht Bremenile (Bremeni esimese astme kohus) rechtbank Den Haagi (Haagi esimese astme kohus) koostatud dokumentide värvikoopia ja tõlke saksa keelde. Amtsgericht Bremen (Bremeni esimese astme kohus) heitis neile ette, et nad olid jätnud nende õigusaktide originaalid edastamata, mispeale saadeti need talle 17. augustil 2020.

24 Amtsgericht Bremen (Bremeni esimese astme kohus) jättis määruskaebuse 2. septembri 2020. aasta määrusega rahuldamata ja saatis kohtuasja edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremenile (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus, Saksamaa) ning tõdes, et kuna surnu vennalapsed ei olnud pärandist määratud tähtaja jooksul loobunud, tuleb neid käsitada pärandi vastu võtnud isikutena. Pärandist kehtival viisil loobumiseks ei ole piisav see, et pädevat Saksa kohut pelgalt teavitatakse kõnealusest Madalmaade kohtule esitatud avaldusest, ega see, et Saksa kohtule on saadetud asjakohaste dokumentide koopiad, vaid on nõutav, et talle oleksid esitatud asjakohased originaaldokumendid. Need aga saabusid alles pärast BGB § 1944 lõikes 3 ette nähtud kuuekuulise tähtaja möödumist.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, mis tingimused peavad olema täidetud – juhul, kui pärija esitab vastavalt määruse nr 650/2012 artiklitele 13 ja 28 pärandist loobumise avalduse oma hariliku viibimiskoha järgsele kohtule –, et lugeda see avaldus esitatuks õigel ajal, olukorras, kus pärimisasjale kohaldatava õiguse kohaselt peab see pärimisasja lahendavale kohtule olema pärimisasjas otsuse tegemiseks esitatud teatava tähtaja jooksul.

26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sellega seoses, et Saksamaal esineb õigusteoorias ja kohtupraktikas eri seisukohti seoses pärandist loobumise sellise avalduse kehtivusega, mis on tehtud muu liikmesriigi kohtus kui see, kellele põhimõtteliselt pärandiasi allub. Vastavalt ühele õigusteooria ja kohtupraktika seisukohale, mis on valdav, omandab selline avaldus kehtivuse pärandiasja lahendavas kohtus ainuüksi asjaoluga, et see on esitatud pärija hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtule.

27 Teise õigusteooria ja kohtupraktika seisukoha kohaselt on pärandist loobumise avaldus kehtiv üksnes siis, kui see on vorminõudeid järgides edastatud pärandiasja lahendavale kohtule või vähemalt talle teatavaks tehtud. Sellega seoses nähtub määruse nr 650/2012 põhjendusest 32, et liidu seadusandja jaoks saab selline avaldus kehtima hakata alles pärast seda, kui see on sellele kohtule teatavaks tehtud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab siiski, et erinevalt Saksa õigusest ei ole määruse nr 650/2012 artiklis 13 ette nähtud pärija hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtu kohustust teavitada talle esitatud pärimisest loobumise avalduse olemasolust pärandiasja lahendavat kohut.

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kui järgida käesoleva kohtuotsuse punktis 26 viidatud seisukohta, siis tuleks põhikohtuasjas pärimisest loobumise avaldus lugeda kehtivaks alates päevast, mil surnu vennalapsed esitasid selle rechtbank Den Haagile (Haagi esimese astme kohus), ehk 13. septembrist 2019. Sel juhul oleks võimalik asuda seisukohale, et surnu vennalapsed on järginud BGB § 1944 lõikes 3 ette nähtud pärandist loobumise kuuekuulist tähtaega, mis hakkab kulgema kuupäevast, mil pärija saab pärandi avanemisest teada.

29 Käesoleva kohtuotsuse punktis 27 esitatud teise seisukoha kohaselt võib pärandist loobumise avalduse kehtivus sõltuda kuupäevast, mil pärimisasja lahendamiseks pädev kohus sai sellest avaldusest teada. Siiski tekib küsimus sellise avalduse kehtivuse vormilistest tingimustest ja eelkõige sellest, kas piisab sellest, kui pärimisasja lahendavale kohtule teatatakse vastava avalduse olemasolust, talle edastatakse asjakohaste dokumentide koopiad ning talle edastatakse vastav teave avalduse keeles, või tuleb sellele kohtule edastada muu liikmesriigi kohtu poolt pärimisest loobumise kohta koostatud dokumentide originaalid koos kinnitatud tõlkega selle kohtu keelde, kellele pärimisasi allub.

30 Neil asjaoludel otsustas Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas pärandist loobumise avaldus, mille pärija esitab oma hariliku viibimiskoha liikmesriigi pädevale kohtule selles riigis kehtivaid vorminõudeid täites, asendab pärandist loobumise avaldust, mis tuleb esitada pärimisasja lahendavale teise liikmesriigi kohtule, mistõttu seda peetakse kehtivaks alates [algse] esitamise hetkest (asendamine)?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav:

   Kas lisaks vormiliselt kehtivale avaldusele, mille pärandist loobumise avalduse esitaja tegi oma hariliku viibimiskoha kohtule, peab ta pärandist loobumise avalduse kehtivuseks teavitama avalduse esitamisest pärimisasja lahendavat kohut?

3. Juhul kui vastus esimesele küsimusele on eitav, teisele aga jaatav:
   a. Kas selleks, et pärandist loobumise avaldus oleks kehtiv, ja eriti selleks, et järgida pärimisasja lahendava kohtu asukoha riigis avalduse esitamiseks ette nähtud tähtaegu, on nõutav, et pärimisasja lahendava kohtu poole pöördutakse selle riigi ametlikus keeles?
   b. Kas selleks, et pärandist loobumise avaldus oleks kehtiv, ja eriti, et järgida pärimisasja lahendava kohtu asukoha riigis avalduse esitamiseks ette nähtud tähtaegu, on nõutav, et pärimisasja lahendavale kohtule esitatakse need dokumendid, mille pärandist loobumise avalduse põhjal koostas selle avalduse esitaja hariliku viibimiskoha kohus, originaalina ja koos tõlkega?“

## Eelotsuse küsimuste analüüs

### *Sissejuhatavad märkused*

31 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artikliga 267 kehtestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama (26. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Käesolev eelotsusetaotlus puudutab tingimusi, mis on nõutavad selleks, et määruse nr 650/2012 artiklites 13 ja 28 sätestatud pärimisest loobumise avaldus, mille pärandist loobunud pärija esitas oma hariliku viibimiskoha riigi kohtule, loetaks kehtivaks. Sellega seoses tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul eelkõige küsimus, kas ja kui jah, siis millal ja kuidas tuleb sellest avaldusest teavitada kohut, kellele pärandiasi allub.

33 Eelotsusetaotlusest nähtub, et surnu vennalapsed esitasid 13. septembril 2019 avalduse, et nad loobuvad pärandaja pärandist, nende hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtule, milleks on rechtbank Den Haag (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad). Nad teatasid 13. detsembril 2019 pärandiasja lahendavale Saksa kohtule hollandi keeles koostatud kirjas asjaomase avalduse olemasolust, lisades koopia Madalmaade kohtu koostatud dokumentidest. 15. jaanuaril 2020 teatasid nad uuesti Saksa kohtule, kuid saksa keeles koostatud kirjas vastava avalduse olemasolust. Madalmaade kohtu koostatud dokumentide tõlked saksa keelde ja originaalid saabusid Saksa kohtusse alles 17. augustil 2020 ehk pärast pärimisele kohaldatavas õiguses ette nähtud tähtaja möödumist.

34 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 650/2012 artikleid 13 ja 28 tuleb tõlgendada nii, et pärimisest loobumise avaldus, mille pärija on esitanud oma hariliku viibimiskohta liikmesriigi kohtule, loetakse vormiliselt kehtivaks, kui selles kohtus kohaldatavad vorminõuded on täidetud, ilma et selle kehtivuse seisukohast oleks vajalik, et täidetud oleksid pärimisele kohaldatavas õiguses ette nähtud vorminõuded.

### *Sisulised küsimused*

35 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdsuse põhimõtte kohaldamise nõudest, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, milles ei ole õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks sõnaselgelt viidatud liikmesriikide õigusele, tuleb tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvesse võtta mitte üksnes selle sätte sõnastust, vaid ka sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki (1. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Mahnkopf, C-558/16, EU:C:2018:138, punkt 32, ja 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus UM (surma puhuks sõlmitud omandi ülemineku leping), C-277/20, EU:C:2021:708, punkt 29).

36 Mis puudutab esiteks asjaomaste sätete sõnastust ja nende konteksti, siis tuleb meelde tuletada, et määruse nr 650/2012 artikkel 13 kuulub selle määruse II peatükki, mis reguleerib kõiki kohtualluvuse aluseid pärimisasjades. Asjaomases sättes on nähtud ette, et lisaks selle määruse kohaselt pädevatele pärimisasju lahendavale kohtutele on selle liikmesriigi kohtutel, kus on selle

isiku harilik viibimiskoht, kes pärimisasjale kohaldatava õiguse kohaselt võib esitada avalduse pärandi, annaku või sundosa vastuvõtmiseks või sellest loobumiseks või avalduse asjaomase isiku vastutuse piiramise kohta pärandil lasuvate võlgade eest, pädevus võtta vastu selliseid avaldusi.

37 Selles artiklis 13 on seega ette nähtud alternatiivne kohtualluvus, mille eesmärk on võimaldada pärijatel, kelle harilik viibimiskoht ei ole liikmesriigis, mille kohtutele määruse nr 650/2012 artiklites 4–11 ette nähtud üldnormide kohaselt pärimisasi allub, esitada pärandi vastuvõtmis- ja loobumisavalduse selle liikmesriigi kohtule, kus on nende harilik viibimiskoht.

38 Seda kohtualluvuse eeskirja täiendab määruse nr 650/2012 artiklis 28 sisalduv kollisiooninorm, mis kuulub määruse III peatükki, mis reguleerib kohaldatavat õigust ja mis reguleerib konkreetselt selliste avalduste vormilist kehtivust. Vastavalt nimetatud artiklile on avaldus vormiliselt kehtiv, kui see vastab nõuetele, mis on sätestatud selle artikli punkti a alusel kohaldamisele kuuluvas pärandi avanemise koha õiguses (*lex successionis*) või selle artikli punkti b kohaselt avaldaja hariliku viibimiskoha riigi õiguses.

39 Määruse nr 650/2012 artikli 28 sõnastusest võib järeldada, et selle sättega loetakse pärandist loobumise avaldus kehtivaks siis, kui pärandi avanemise koha õiguses sätestatud tingimused on täidetud, kui kohaldamisele kuulub selle riigi õigus, või kui pärija harilikuks viibimiskohaks oleva riigi õiguses ette nähtud tingimused on täidetud, kui kohaldamisele kuulub selle riigi õigus.

40 Sellega seoses ilmneb määruse nr 650/2012 artiklitest 13 ja 28 nende koostoimes – nagu märkis sisuliselt ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 58 –, et need kaks sätet on omavahel tihedalt seotud, mistõttu pärija hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtute pädevus võtta pärandist loobumise avaldus vastu sõltub tingimusest, et selles riigis kehtiv pärimisseadus näeb ette võimaluse sellist avaldust kohtule esitada. Kui see tingimus on täidetud, määratakse kindlaks kõik toimingud, mis tuleb teha sellise pärija harilikuks viibimiskohaks oleva liikmesriigi kohtus, kes soovib niisugust avaldust esitada, selle liikmesriigi õigusega.

41 Mis puudutab teiseks määrusega nr 650/2012 taotletavaid eesmärke, siis määruse artiklite 13 ja 28 niisugust tõlgendust toetab ka määruse põhjendus 32, mille kohaselt on nende sätete eesmärk „hõlbustada asjaajamist pärijate ja annakusaajate jaoks, kelle harilik viibimiskoht on muus liikmesriigis kui see, kus pärimisasja menetletakse või hakatakse menetlema“. Selleks peaks nimetatud määrus sama põhjenduse kohaselt võimaldama igal pärimisele kohaldatava õiguse kohaselt õigust omaval isikul teha pärimise ja muu hulgas ka pärandist loobumise avaldus oma harilikuks viibimiskohaks oleva liikmesriigi õigusega ette nähtud vormis selle liikmesriigi kohtus. Euroopa Kohus on sellega seoses juba täpsustanud, et sama määruse artikli 13 eesmärk koostoimes selle põhjendusega 32 on hõlbustada asjaajamist pärijate ja annakusaajate jaoks, nähes ette erandi selle määruse artiklites 4–11 sätestatud kohtualluvuse eeskirjadest (21. juuni 2018. aasta kohtuotsus Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkt 42).

42 Niisugust tõlgendust toetab ka määruse nr 650/2012 eesmärk, milleks põhjenduse 7 kohaselt on edendada siseturu nõuetekohast toimimist, kaotades isikute vaba liikumist piiravad takistused, millega puutuvad kokku inimesed, kes soovivad teostada oma õigusi piiriülese mõjuga pärimisasjade puhul. Pärijate ja annakusaajate, teiste surnule lähedaste isikute ning pärandaja võlausaldajate õigused peavad eelkõige Euroopa õigusruumis olema tagatud tõhusal viisil (vt selle kohta 1. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Mahnkopf, C-558/16, EU:C:2018:138, punkt 35, ja 1. juuli 2021. aasta kohtuotsus Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank, C-301/20, EU:C:2021:528, punktid 27 ning 34).

43 Seega, mis puudutab määruse nr 650/2012 artikli 13 alusel pädevas kohtus esitatud pärandist loobumise avaldusi, siis asjaomase määruse artikli 28 punkt b tagab, et niisugusele pärijale antud valikuvõimalus, kelle harilik viibimiskoht on muus liikmesriigis kui see, kus asub kohus, kellele pärimisasi allub, oleks tõhus.

44 Tuleb tõdeda, et arvestades määruse nr 650/2012 artiklis 13 ette nähtud kohtu pädevuse piiratud ulatust, tooks mis tahes muu tõlgendus – millega piirataks pärandist loobumise avalduse vormilist kehtivust eelkõige nii, et see sõltub pärimisele kohaldatava õiguse vorminõuetele vastamisest – kaasa selle, et asjaomase määruse artikli 13 ja artikli 28 punkti b sätted jäetakse ilma igasugusest soovitavast toimest ning kahjustatakse selle määruse eesmärke ja õiguskindlust.

45 Järelikult, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 64 rõhutas, tähendab määruse nr 650/2012 eesmärgi – võimaldada pärijatel esitada pärimisest loobumise avaldusi oma hariliku viibimiskoha liikmesriigis – järgimine seda, et pärijad ei pea täitma muu liikmesriigi kohtus muid formaalsusi kui need, mis on ette nähtud selle liikmesriigi õiguses, kus vastav avaldus esitatakse, selleks et neid avaldusi saaks pidada kehtivaks.

46 Pärimisasja lahendavale kohtule nendest avaldustest teatamise kohta tuleb märkida, et määruse nr 650/2012 põhjenduse 32 viimasest lausest nähtub, et „[o]ma hariliku viibimiskoha liikmesriigis avalduse esitamise võimalust kasutada soovivad isikud peaksid ise teavitama kohut või asutust, mis menetleb või hakkab menetlema pärimisasja, sellise avalduse olemasolust pärimisele kohaldatava õiguse alusel seatud tähtaja jooksul“.

47 Määruse nr 650/2012 põhjenduse 32 viimane lause annab esmapilgul mõista, et liidu seadusandja arvates on vaja, et pärandist loobumise avaldaja hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtule esitatud vastav avaldus tehtaks pärimisasja lahendavale kohtule teatavaks. Tuleb siiski tõdeda, et selle määruse artiklis 13 ega artiklis 28 ei ole nähtud ette mehhanismi, kuidas peaks pärija hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohus sellise avalduse pärandiasja lahendavale kohtule edastama. Põhjenduses 32 on siiski eeldatud, et isikud, kes on kasutanud valikuvõimalust esitada vastav avaldus oma hariliku viibimiskoha liikmesriigis, on kohustatud teatama nendest avaldustest pärandiasja menetlevatele asutustele.

48 Kuna liidu õiguses puudub ühtne süsteem, mis näeks ette pärimisasjades tehtud avalduste üleandmise pärimisasja lahendavale kohtule, tuleb määruse nr 650/2012 põhjenduse 32 viimast lauset mõista nii, et pärandist loobumise avalduse teinud isik peab tegema vajalikud toimingud, et pärimisasja lahendav kohus saaks kehtiva avalduse olemasolust teada. Kui aga pärimisele kohaldatava õigusega määratud tähtaja jooksul ei ole need toimingud lõpule viidud, ei saa sellise avalduse kehtivust kahtluse alla seada.

49 Seega peaks pärija poolt tema hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtule esitatud pärandist loobumise avaldus, kui selles on järgitud selles kohtus kohaldatavaid vorminõudeid, tooma pärimisasja lahendava kohtu menetluses pärandi üle otsustamisele kaasa õiguslikke tagajärgi, kui viimati nimetatud kohus on avalduse olemasolust teada saanud, ilma et sellise avalduse suhtes kohaldataks täiendavaid vorminõudeid, mis on nõutavad pärimisele kohaldatavas õiguses.

50 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest, et surnu vennalapsed esitasid Madalmaade kohtule pärandaja pärandist loobumise avalduse, järgides selles kohtus kohaldatavaid vorminõudeid, ning et Amtsgericht Bremen (Bremeni esimese astme kohus) sai sellest avaldusest teada enne pärandi üle otsuse tegemist. Seega näib, et viimati nimetatud kohus oleks pidanud seda avaldust arvesse võtma, sõltumata sellest, kas on järgitud

muid nõudeid või selgitusi, mida Saksa kohus pidas vajalikuks, et niisugust avaldust saaks pidada kehtivaks. Nimelt, nagu nähtub määruse nr 650/2012 põhjendusest 67, peavad pärijad „[p]iiriülese mõjuga pärimisasja kiireks, sujuvaks ja tõhusaks lahendamiseks liidus“ saama hõlpsasti tõendada oma staatust ja/või õigusi ja volitusi.

51 Kõike eeltoodut arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 650/2012 artikleid 13 ja 28 tuleb tõlgendada nii, et pärimisest loobumise avaldus, mille pärija on esitanud oma hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtule, loetakse vormiliselt kehtivaks, kui selles kohtus kohaldatavad vorminõuded on täidetud, ilma et selle kehtivuse seisukohast oleks vajalik, et täidetud oleksid pärimisele kohaldatavas õiguses ette nähtud vorminõuded.

## Kohtukulud

52 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

**Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määruse (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist, artikleid 13 ja 28 tuleb tõlgendada nii, et pärimisest loobumise avaldus, mille pärija on esitanud oma hariliku viibimiskoha liikmesriigi kohtule, loetakse vormiliselt kehtivaks, kui selles kohtus kohaldatavad vorminõuded on täidetud, ilma et selle kehtivuse seisukohast oleks vajalik, et täidetud oleksid pärimisele kohaldatavas õiguses ette nähtud vorminõuded.**

Allkirjad